

zinnige watertjes. in het land van Rhoon, die — wanneer het vloedwater is afgelopen, bij eb hun grilligen loop en kanten vol boomknoesten vertoonen. Ook vatte hij in teekeningen of groote, sterke houtsneden zijn beelden samen van Rotterdam's machtig havenleven en het meer paisibel bedrijf langs de Vlissingsche walmuren.

Het is een genot dit alles bijeen te zien en misschien leert men eerst uit deze verzameling kennen, welk een buitengewoon grafisch kunstenaar Nijland is. Een dorpswegje met wilgen langs een kronkelende sloot, wat maakt Nijland daar iets compleets van met een simpel potlood-schetsje, wat een groot, wijd gevoel, wat een vrijheid en buitenlucht in dat kleine geval! Nóg een tekeningetje prent zich in mijn gedachten: een seinpaal van den spoorweg, een dood nuchter iets, maar dat door Nijland wordt verheven tot een fijn-dichterlijk spel van zwart en wit. Houtsneden boven de groote, magistraal-gesneden landschappen, wijsche ontplooiingen van lucht, water en land, geloof ik nog te verkiezen die kleine, in hun strakken eenvoud nog vollediger beelden als „De Dominee”, het mannetje met zijn bleek gelaat boven het kerkezwart in den preekstoel oreerende, of die sombere stoet van angstwekkende gelijkvormigheid: de door nonnen bewaakte wandeling der weeskinderen of kostschoolmeisjes met hun andere zwarte manteltjes. Bekend zijn ook het zoo rhytmisch werkende beeld van de achter elkaar in de sneeuw loopende smokkelaars (houtsnede) en de reeks houtsneden, welke, met een hevigen haat tegen den oorlog, de verschrikkingen van de moderne oorlogsmiddelen verbeelden: het loeren van de duikboot tusschen de golven, de sombere neerdaling in het donkere gat van den loopgraaf, de bajonetsteek, de walgelijke maskers van den gasoorlog.

Met dit alles heeft Dirk Nijland zich een voorname plaats gevormd in de grafische kunst van onzen tijd.

Voor het eerst zien wij hier ook schilderwerk van Nijland bijeen, maar de bewondering, welke ik voor zijn grafisch werk gevoel, kan ik niet overdragen op dit schilderwerk. Nijland is ongetwijfeld geen colorist. Zijn kleur is mat, dor, droog. Wat in deze, vaak groote schilderijen van haven- en watergezichten en enkele stillevens weer boeit, is de teekening; de kleur heeft op zich zelf geen waarde. Dit schilderwerk is in de lijn der „nieuwe zakelijkheid”, welke vooral in Duitschland aanhangers heeft. Nijland schuwt niet om ontzettend-afzichtelijke gevallen van een schier walging verwekkende burgerlijke leelijkheid — als de gashouders met hun blauw geverfde houten deuren of de twee zeelieden met verrekijker in een afgrijselijk portiekje van een net burgermanshuisje met de uiterste „natuurgetrouwheid” na te schilderen. Ik bewonder zijn moed maar niet zijn smaak en evenmin zijn talent in deze. Want hij slaagt er niet in om die leelijkheid in schoonheid om te zetten, zooals Van Gogh dat kon en